

بزرگداشت حکیم بانوی شعرفارسی، پروین اعتصامی (۱۶ اسفندماه ۱۳۸۲، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی با همکاری دانشگاه پیام‌نور)

م. بحرپیما

مراسم بزرگداشت حکیم بانوی شعرفارسی، پروین اعتصامی، به همت انجمن آثار و مفاخر فرهنگی و همکاری دانشگاه پیام‌نور، با شرکت تنی چند از استادان و محققان برجسته و دوستان زبان و ادب فارسی در روز شنبه ۱۶ اسفندماه در دانشگاه پیام‌نور برگزار شد. در این مراسم ابتدا جناب آقای دکتر مهدی محقق، رئیس هیئت مدیره انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، طی سخنانی از مقام شامخ و جایگاه این بانوی شاعر یاد کردند. سخنرانی ایشان پیرامون دو محور زن و اهمیت وجودی او در جامعه ما و شخصیت پروین اعتصامی بود. ایشان در بخش اول سخنان خود فرمودند:

داشته باشیم.» ایشان طی سخنرانی خود به دو دیدگاه مثبت و منفی در طول تاریخ، درباره زنان و نیز گفته ابن‌رشد، فیلسوف اندلسی در کتاب تلخیص جمهوریت افلاطون اشاره کردند. در ادامه، دیدگاه پاره‌ای از عرفا از نقطه نظر بُعد مادی و ارزش‌گذاری عده‌ای دیگر از آنان از جمله مولانا را مطرح کردند و از زنان فرهیخته‌ای چون ریحانه، زرین‌گیس و شهده در کتب التفهیم لاوائل الصناعه التنجیم، تحدید و نهایات الاماکن و الاموال نام بردند.

دکتر محقق در منزلت خاص پروین اعتصامی اظهار داشتند:

«با نگاه به تاریخ و حضور زنانی دانشمند، جای شگفتی نیست که پروین اعتصامی بدون مشوق و بدون اینکه کسی او را یاری کند، این چنین فرهیخته گردد. با مطالعه اجمالی دیوان این بانوی گرامی متوجه شدم که او تسلط کامل بر مضامین شاعران را داشته است و با تکیه بر ضرب‌المثلها و تعبیرات موجود در زبان فارسی، اشعاری ارزنده از خود برجای گذاشته است.»

سخنران بعدی آقای دکتر سید محمد دبیرسیاقی، عضو شورای علمی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی و عضو هیئت علمی سازمان لغت‌نامه دهخدا، پس از مقدمه‌ای کوتاه درباره مرحوم

«مایه افتخار است که این بانوی شاعر را در زمان خود داشته‌ایم و سرزمین ما او را پرورش داده است. متأسفانه در طی تاریخ به بانوان مجال داده نشده و اگر هم جسته - گریخته به بانویی دانشمند برمی‌خوریم، اتفاقی بوده است. و اگر این مجال داده می‌شد، همان گونه که بعد از انقلاب اسلامی ایران شاهد آن بوده‌ایم و در دو دهه اخیر بانوان بسیاری را در کرسیهای استادی دانشگاهها داشته‌ایم، می‌توانستیم زنان دانشمند بیشتری را

در ادامه استاد احمدی‌گیوی به نکاتی درباره ابعاد شخصیت و هنر و پیام پروین اشاره و درباره هر یک توضیحات و اشعاری را به تفصیل ارائه کردند. ایشان در پایان فرمودند:

«اگر طلوع پروین برای جهان شعر و ادب و زن ایرانی، طلیعه افتخار و آبرو و حیثیت بود و غروب او، بزرگ ضایعه و مصیبت؛ امروز بزرگداشت او بزرگداشت مقام زن ایرانی است و گرامی‌داشت فضل و فضیلت و ذوق و انسانیت».

آخرین سخنران، آقای دکتر توفیق هـ. سبحانی، استاد دانشگاه پیام‌نور و عضو شورای علمی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی بود. ایشان در سخنرانی خود با عنوان «بانوی شکوهمند شعر»، پس از ذکر تاریخچه‌ای کوتاه از زندگی این شاعره فرزانه، توضیح دادند:

« بررسی این یگانه یادگار [دیوان پروین] از جنبه‌های موقعیت خانوادگی، فعالیت اجتماعی و جایگاه فرهنگی، محتوای دیوان و زبان این بانوی بزرگ، درخشان و مایه اعجاب است».

دکتر سبحانی با ارائه ویژگی دیگری از پروین اعتصامی به عنوان هدف اصلی، این مطلب را درخور توجه دانستند که:

«پروین در سه قالب قصاید کوتاه و بلند، مثنوی و قطعه شعر دارد و در هریک از آنها از شاعرانی چون ناصر خسرو قبادیانی، فریدالدین عطار نیشابوری، انوری، سنایی و گاه مولانا جلال‌الدین تقلید کرده و در این کار توفیق بسیار یافته است. شاهکارهای پروین را در قطعات او باید جست که بیشتر به شیوه مناظره سروده شده است».

حُسن ختام مجلس بزرگداشت این بانوی شاعر با قرائت یکی از سروده‌های وی پایان یافت. ■

فضل‌الله گرکانی نویسنده کتاب *تهمت شاعری*، از تکلیفی که نویسنده فقید به عهده ایشان گذاشته بود سخن گفتند. وی به پاره‌ای از برداشتهای شخصی نویسنده از شخصیت پروین اعتصامی پرداخت و در ردّ گفته فضل‌الله گرکانی مبنی بر تعلق اشعار پروین به پدرش مرحوم اعتصام‌الملک و یا علامه دهخدا یادآور شدند:

« اشعار دهخدا چندین رکن از قبیل طنز، کلمات بسیار کهنه، مثل و در کنار آنها کلمات بسیار عامیانه دارد که در شعر پروین مطلقاً این خصوصیات نیست و حتی *دیوان* او در زمان حیاتش و زیر نظر دکتر معین بود و اینکه دهخدا هیچ وقت از معاصرین خود در کتابش چیزی ننوشته، بنابراین یک استثناء بود. همچنین *دیوان* پروین در سال ۱۳۱۴ و قبل از فوت ایشان به چاپ رسیده بود».

دکتر دبیرسیاقی، با تأکید مجدد بر تکلیف انجام عذرخواهی از روح پاک پروین و خوانندگان کتاب *تهمت شاعری* به سخنان خود پایان دادند.

سومین سخنرانی با عنوان « اختر آسمان ادب » را آقای دکتر حسن احمدی‌گیوی، استاد دانشگاه تربیت معلم و عضو هیئت علمی سازمان لغت‌نامه دهخدا ارائه کردند. ایشان درباره پروین اعتصامی فرمودند:

« پروین بر خلاف شاعران دیگر در اشعار خود از خود سخن نمی‌گوید؛ اما از لابه‌لای اشعار، به ویژه قطعاتش، خطوط اصلی چهره ادبی و ذوقی و فکری و شخصیتی او را به خوبی و روشنی می‌توان دید. هیچ یک از قشرها و رسته‌های اجتماع از گستره اندیشه و دیدگاه ذوق و شعر او به دور نمانده است. پروین شعر عاشقانه نمی‌سراید و عشقی را عشق می‌خواند که حقیقتی قلبی باشد، نه مجازی و لفظی».